

SYD SHELTON ■ BRITANSKI FOTOGRAF KOJI JE OVJEKOVJE

Treba nam nešto buntovno, da

Stvari će se promijeniti jedino ako ih ljudi sami krenu mijenjati.

Punk je bio antirasistički, antiseksistički, anti eksploatacijski. Punk je mrzio glazbenu industriju jer je ona značila kontrolu

Mladen RADIĆ

U sklopu Treće međunarodne izložbe vizualnih umjetnosti »Tu smo 3« Muzeja suvremene umjetnosti Istre do nedjelje se u pulskoj galeriji Makina može vidjeti izložba »A Riot of Our Own«, kolekcija fotografija koju je Syd Shelton od 1976. do 1981. snimio na londonskim ulicama kada se porađao, formirao i eksplodirao punk, jedan od najznačajnijih i najutjecajnijih pravaca u modernoj glazbi koji je prerao u društveni pokret. Shelton je u Engleskoj ne samo fotografirao punk pokret, nego je i aktivno sudjelovao u događajima koje je organizirala udruga Rock Against Racism – RAR (Rock protiv rasizma).

– Vratio sam se u Englesku 1976. gdje se događalo nešto slično onome što se danas događa u Grčkoj, Španjolskoj ili Italiji – ekonomska kriza značila je da je Međunarodni monetarni fond nametnuo nevjerojatne restrikcije Britaniji, kojoj je pozajmio novac, ali pod uvjetom da drastično sreže troškove. Ta rezanja su bila neujeđnačena, na štetu radničke klase, socijalnih službi, zdravstvene skrbi i svih ljudi koji su na dnu društveno-ekonomske piramide.

Zemlja bezbojnosti

Bilo je to plodno tlo za »kulturu okrivljivanja«. Neonacisti i krajna desnica su najčešće za sve probleme okrivljivali doseljenike, ali i Irce, homoseksualce, čak i žene.

Istovremeno, muzika se našla u »zemlji bezbojnosti«, bili su tu primjerice Eagles i Hotel California koji nisu imali nikakvu vezu sa životima ljudi. Jedan mali okidač bio je i nastup Erica Claptona koji je puno toga naučio iz crnačke glazbe. Na koncertu u Birminghamu 1976. izjavio je nešto nečuveno: da bi sve strance trebalo poslati natrag, da je Enoch Powell (britanski desničarski političar) u pravu, da bi Britanija trebala ostati bjelačka i sl. Kao reakciju na to, Red Saunders i još neki ljudi poslali su pismo New Musical Expressu i kazali da je to skandalozno, pa smo osnovali Rock Against Racism da bi se suprotstavili tim idiotskim idejama.

Nije to bila samo eksplozija punka, znači?

– Ne, u tome su bili i punk i reggae.

Kada se govori o punku, kao najjača imena uvijek se navode Sex Pistols i The Clash. Međutim, u jednim novinama koje su izlazile na području bivše Jugoslavije su davno Pistolsi bili opisani kao buntovnici bez razloga, a The Clash kao borci za pravdu. Slažete li se s time?

– Mislim da su se Sex Pistols bojali da ih se poveže s

” Nema sumnje da je Rock

Against Racism bio iznimno uspješan jer su mu svi bendovi bili predani

tim »razlogom« ili s nekom od organizacija. No, oni su uvijek bili anarhični, ludi, ali i sjajni.

Kad ljudi pričaju o punku, koriste riječ »eksplozija«. No, vi ste bili tamo, kako na to gledate?

– Da, bila je to eksplozija. Uzbudjenje i energija su bili upravo fenomenalni. Sjećam se jednog nastupa Clasha koji nisam fotografirao, na koji sam otišao kao obožavatelj u londonskom Rainbowu. Sjećam se Joea Strummera koji je rekao: »Ajde da se riješimo svih ovih stolica« i svi su išćupali sve stolice da bi mogli plesati. Bilo je to osnaženje, ljudi su se osjećali moćno, mladi ljudi su osjećali da imaju neku moć, mogli su reći: »Jebite se« i pokazati srednji prst autoritetu, nakratko.

Protiv glazbene industrije

Danas je kontrola puno jača. Imate li zbilja toliku slobodu da danas činite što želite?

– Imate slobodu izražavanja. Taj karakter slobode je uvijek prisutan, postoji od sa-

mih početaka kapitalizma. Uvijek je postojao snažan osjećaj libertarijanskog izražavanja slobodne volje koji bi našao način da se probije i punk je bio jedan od aspekata toga.

Zar nije punk bio ljevičarski - socijalistički i komunistički orijentiran?

– Ne baš. Bio je više libertarijanski. Bio je previše anarhističan da bi ga se opisalo socijalističkim. Bio je antirasistički, antiseksistički, anti eksploatacijski, a suprotstavljao se i glazbenom businessu. Punk je mrzio glazbenu industriju jer je ona značila kontrolu. Glazbena industrija je nakratko otvorila svoja vrata kroz koja se punk uvukao, nakon čega su ta vrata zatvorena te je ta industrija nastavila stvarati novac iz toga. Ne, mislim da je punk značio slobodu i osnaživanje.

Mislite li ipak da su se punk bendovi obogatili nakon svega?

– Ne poznajem nijednog bogatog punkera. Poznajem Micka Jonesa, znam kakav je danas i znam da nije bogat, a cijeli život je radio i dalje radi

ČIO NASTANAK PUNKA NA LONDONSKIM ULICAMA

Nešto snažno i nas probudi

Syd Shelton pred jednom od svojih fotografija u galeriji Makina

kao glazbenik, unatoč tome što je svirao u svim tim sastavima, od Clasha nadalje. Tom Robinson je DJ na radiju, nije ni on bogat, kao ni Jerry Dammers ili Feargal Sharkey. Jedan od načina na koji smo u Rock Against Racism zaradivali novac je bila prodaja bedževa, a prodali smo ih skoro pet milijuna, i to nam je bio glavni izvor prihoda. Također smo inzistirali da se bendove uvijek plati jer smo na njih gledali kao na radnike, tako da bi uvijek prvo njih podmirili. Nema sumnje da je Rock Against Racism bio iznimno uspješan jer su mu svi bendovi bili predani, iako je bilo sastava kojima je to bila tek prilika da dobiju gažu i nisu bili toliko posvećeni ideji naše organizacije.

Sretna nezgoda

Mislite li da današnji mladi ljudi koji slušaju punk razumiju što znači punk?

– Mislim da – da i da su zapravo vrlo nostalgичni za tim razdobljem koje se više ne može ponoviti. Dogodila se »sretna nezgoda« u povijesti, pojavili su se »ludaci« poput mene i bendovi kao što su The Clash ili reggae bendovi poput Misty in roots, a još je ekonomska situacija bila takva kakva je bila da se stvorila kemija koja je izazvala tu eksploziju. To ne možete namjestiti, to se jednostavno dogodilo.

Je li bilo opasno tada raditi posao koji ste radili?

– Moglo je biti. Bilo je situacija kakvih možemo vidjeti i ovdje, gdje sam fotografirao desničarske skinheade. Postojala je trgovina Last Resort u Liverpool Streetu u Londonu gdje su kupovali odjeću. Pitao sam tu dvojicu smijem li ih fotografirati i pomislio da

oni nisu oni za koje se predstavljaju te se počeo svadati s njima zbog rasizma. Vidio sam kako stežu šake, što se vidi i na fotografiji i tada sam shvatio da sam verbalno otišao najdalje što sam mogao i da će me udariti ako ostanem još samo sekundu, tako da sam ih fotografirao i izgubio se što sam brže mogao.

Je li ta naci punk scena bila jača od ove druge, uvjetno rečeno, liberalne punk scene?

– Nije, ali bila je opasnija jer svaki put kada bi dignuli glavu, netko bi bio ubijen, ne nužno direktno od njih, ali uvijek kada bi krenuli kroz grad, neka jedna azijska obitelj bi izgorjela do smrti jer bi stavljali naftu u poštanske sandučice, a jedan je čovjek ubijen 1976. dan nakon marša Nacionalne fronte. Svaki put kada bi Enoch Powell otvorio usta, netko bi umro. Mi nikad ne bismo koristili svoja prava imena pa sam ja, primjerice, bio Syd Cortina. Bila smo tri fotografa u Rock Against Racismu i zvali smo se THP3, po uzoru na kraticu našeg časopisa Temporary Hoarding i prema jednom filmu. Koristili smo ta luda kodna imena jer se nismo željeli previše isticati pravim imenima. To je bilo vrijeme neizvjesnosti i bilo je ljudi koji bi nam tada rado izmijenili izgled, ha ha. Bilo je i tučnjava na ulicama, kada bismo fizički zaustavljali marševe NF-a. Jednom su nas i uhitili.

Sva moć za Pussy Riot

Zaključili smo da je punk bio pobuna, ali je donio neku promjenu?

– O, da. Kao što sam rekao na početku, NF je 1976. dobio skoro 20 posto glasova. Do 1981., kada su Rock Against Racism, ali i druge organizaci-

Glazbena industrija je nakratko otvorila vrata kroz koja se punk uvukao, nakon čega su ta vrata zatvorena te je ta industrija nastavila stvarati novac iz toga

je poput Anti-naci lige obavile svoj posao, oni praktički nisu postojali, nitko za njih nije glasao. Ako pogledate Olimpijske igre u Londonu, vidite koliko su inkluzivne i multikulturalne bile, pogotovo ceremonija otvaranja. Kada je RAR počinjao, crnački bendovi su svirali za crnačku publiku, bjelački za bjelačku, nije bilo mijesanja, a danas je to potpuno normalno, čak biste bili iznenađeni da su svi bendovi isključivo bjelački ili crnački.

No, nakon udara punka premijerka Velike Britanije postala je Margaret Thatcher, desna, konzervativna, vrlo zadržta političarka.

– Da, zadržta, točno. Ali istovremeno druge su se stvari kretale brže prema naprijed, iako je Thatcherica vodila državu natrag. Ako gledate podršku rudarima koji su štrajkali 1984., ta podrška je bila ogromna, bio je to ta vrsta otpora koji se počeo stvarati tih dana, ali i prije, još 1960-ih, jedan neprekidni pokret koji je pomagao štrajku rudara.

Mislite li da britansko društvo, pa i čitav svijet, treba novu punk eksploziju?

– Da, zato i kažem »sva moć za Pussy Riot«. Treba nešto snažno, buntovno, uzbuđljivo, što pršti energijom da trgne ljude iz drijemeža i apatije. Stvari će se promijeniti jedino ako ih ljudi sami krenu mijenjati.

Punk je bio eksplozija. Uzbuđenje i energija su bili upravo fenomenalni

